

Biodiversiteit vraagt om flexibiliteit, van zowel opdrachtgever als aannemer

Lubbers: 'Langetermijnsamenwerking verhoogt de slagingskans'

Welke verschillende technische oplossingen op het gebied van biodiversiteit komen voor in bestekken? En hoe beschrijf je ze, zodat de biodiversiteit optimaal wordt vergroot? Danny Lubbers, mededirecteur bij het Zutphens adviesbureau groenvoorziening en terreininrichting Smitsrinsma vertelt daarover: 'Flexibiliteit in beheer, communicatie en monitoring zijn de sleutel tot succes bij biodiversiteit.'

Auteur: Karlijn Santi Raats

Hoeveel ruimte voor interpretatie is er in de beschrijving van biodiversiteit in een contract?

'Biodiversiteit komt zowel terug binnen de projecttypen "aanleg" als "onderhoud". De ruimte voor interpretatie is afhankelijk van het contract. Wanneer reeds in het ontwerp door een landschapsarchitect invulling wordt gegeven aan biodiversiteit, worden de maatregelen en soorten al in het contract geformuleerd. De aannemer kan daarna in de realisatiefase minder sturen en invloed uitoefenen op de biodiversiteit. Wanneer de uitwerking van een ontwerp op hoofdlijnen bij de aannemer wordt neergelegd, heeft een aannemer vaak wel meer vrijheid bij de invulling van biodiversiteit. De uitvraag is breder en inschrijvers worden uitgedaagd om binnen hun plan van aanpak met een goed beplantingsplan of beheerplan te komen voor de plantvakken.'

Welk punt in de uitvraag vraagt extra aandacht?

'Duidelijk moet worden beschreven dat flexibiliteit van belang is om biodiversiteit te vergroten. In het onderhoud maken veel opdrachtgevers gebruik van beeldmeetlatten in schaalniveaus van kwaliteit, van hoger-intensief tot lager-extensief. Op foto's staat vastgelegd hoe de locatie eruit moet zien. Dat beeld werkt averechts; de aannemer zet zijn maaiploegen liefst zo efficiënt mogelijk in, maar er is juist flexibiliteit van de aannemer nodig. Stel dat een berm met kruidenvegetatie op beeld moet worden gemaaid. Wellicht wordt daar gemaaid op een moment dat ongunstig is voor de aanwezige insecten. Dat moment kan ongunstig

zijn doordat het seizoen heel erg groeizaam is geweest, waardoor de planten eerder in bloei zijn gekomen. Dan moet dat maaimoment uitgesteld worden. Het is in dat geval beter om terug te gaan naar bepaalde frequenties. Deze exacte maaimomenten moeten telkens worden vastgesteld door zowel aannemer als opdrachtgever. Deze flexibiliteit moet aan de voorkant duidelijk zijn, zodat je als opdrachtgever aan de achterkant niet te maken krijgt met meerwerk en de aannemer ruimte heeft in het contract voor deze flexibiliteit. Een andere oplossing is gefaseerd maaien, dan wordt er ook op basis van frequentie gemaaid, maar is het exacte maaimoment minder van belang.'

Welke maatregelen bestaan er naast regulier maaien om tot meer biodiversiteit te komen?

'Gefaseerd maaien betekent het maaien van bepaalde delen en het laten staan van de rest. Insecten, vogels en andere dieren kunnen dan vluchten naar de resterende hoge vegetatie en daar nog aan hun voeding komen. De diverse vegetatiesoorten kun je daarmee langer in het gebied houden dan wanneer je alles in een keer eraf maait. Er zijn verschillende manieren van gefaseerd maaien. Een ervan is "sinusbeheer": per maaibeurt blijft 40 procent staan. De weggemaakte stukken hebben de vorm van gevarieerd slingerende paden, zogeheten sinuspaden. Elke maaibeurt ontstaan er andere paden. Deze manier van gefaseerd maaien is bijzonder gunstig voor vlinders en hun voortplanting.'

'Een andere maatregel voor het creëren van meer biodiversiteit bij een hoge dominantie

BIODIVERSITEIT

van grassen, is door te gaan plaggen. Op de kale grond wordt vervolgens een kruidenrijk mengsel aangebracht wat tot meer biodiversiteit leidt.'

'Voor een bepaalde vegetatiegelaagdheid worden oevers van bestaande watergangen wel eens in een flauwe helling gevormd. Dit heeft invloed op de stroomsnelheid en waterdieptes, hetgeen een diversiteit aan planten en dieren aantrekt. Daarnaast ontstaan ideale schuilomgevingen voor dieren.'

'Bladafval en snoei komen jaarlijks terug. Ook binnen dit kader kan biodiversiteit vergroot worden. Niet op alle locaties geldt een even harde beeldkwaliteit. Daar kun je natuurlijk prima dat bladmateriaal langer laten liggen, waardoor diersoorten hieronder makkelijker kunnen overwinteren. Snoeihout en takafval kun je voor een deel op de locatie kwijt in de vorm van takkenrillen, afhankelijk van het type project en hoe intensief de snoei is. Versnipperen is niet altijd een juiste keuze; daar verrijk je de grond te veel mee en verstoort je verhoudingen, waardoor er bijvoorbeeld brandnetels gaan groeien. Soms komen we trouwens wel eens brandnetels tegen in plantvakken die mogen blijven staan vanuit het beheer of vanuit het beeld dat gevraagd wordt. Ze zijn trouwens gunstig voor vlinders en hun eitjesafzet. Het loont om erover na te denken waar wél brandnetels mogen staan, zoals aan randen waar niemand langsloopt. Communicatie speelt bij dit soort maatregelen een grote rol, aangezien bewoners over het beeld kunnen denken dat er sprake is van achterstallig onderhoud. Ik

'De fauna die je wilt aantrekken, moet wel realistisch zijn'

Danny Lubbers

Smitsrinsma

zie een kentering in verwachtingen en begrip bij burgers. Voorheen vonden bewoners de bermen of het plantsoen wel eens rommelig. Tegenwoordig vragen mensen evengoed “goh, waarom wordt het gras hier zo kort gehouden?” wanneer zij gewend zijn aan bloemen in het gras.’

‘Naast beplanting worden met regelmaat voorzieningen voor dieren meegenomen in het biodiversiteitstotaalplan. Schuilmogelijkheden voor insecten, vogels en vleermuizen. Soms worden nestkasten gekoppeld aan de nieuwe aanplant van bomen. Daarnaast zie je de mogelijkheid van natuurinclusief bouwen, waarbij schuilmogelijkheden in de gevels van nieuwbouw zitten. Wanneer er voorzieningen worden meegenomen in het ontwerp, kunnen de kruidensoorten en boomsoorten op de aan te trekken fauna worden afgestemd. De fauna die je wilt aantrekken, moet wel realistisch zijn. Als je een diersoort wilt laten nestelen, moet deze soort in de omgeving voorkomen. In het ontwerp moet rekening worden gehouden met het feit dat de diersoort door een vrije route naar de nestruimte toe kan trekken. In de praktijk zal blijken of een voorziening daadwerkelijk aanslaat als geschikte nestruimte.’

We moeten af van monocultuur, dat is duidelijk. Is er een grens aan de diversiteit in aanplant van laanbomen, berm- en plantsoenvegetatie?

‘We willen niet meer dat er lanen vol met dezelfde soorten staan. Dit vormt een infrastructuur voor ziekten en plagen. Het is goed om in de keuze van vegetatie voor bermen, plantsoenen, daken en gevels diversiteit na te streven, en te kiezen voor soorten die eventueel

klimaatadaptief zijn. Voor kruidenvegetaties gaat dan de voorkeur uit naar inheems materiaal, dat gewend is aan de grondsoorten en groeiomstandigheden in Nederland. Daken, gevels en zelfs geluidsschermen – zie de foto van de aanleg van een project in Hoofddorp – worden ook frequenter bekleed met inheemse kruidensoorten.’

In een natuurinclusief nieuwbouwo gebied kun je de bezette nestkastjes prima tellen, maar hoe meet je biodiversiteit?

‘Om na verloop van tijd de mate van succes vast te stellen, kun je bij aanvang een nulmeting houden. Dit doe je door te registreren welke soorten aanwezig zijn en welke soorten zijn aangebracht. Periodiek moeten de soorten vervolgens opnieuw worden geteld om te zien welke ontwikkeling er ontstaat en of er moet worden bijgestuurd. Het is wat dat betreft een voordeel als na aanleg het onderhoud bij dezelfde partij ligt. Als gedurende langere periode op een consistente wijze wordt beheerd en in stand wordt gehouden, is de slagingskans het grootst.’

Be social

www.stad-en-groen.nl/article/34156/biodiversiteit-vraagt-om-flexibiliteit-van-zowel-opdrachtgever-als-aannemer

Biodiversiteitverhogende geluidwerende constructie in Hoofddorp